САЦЫЯЛЬНАЯ АДАПТАЦЫЯ

ГЕНДЭРНЫЯ РОЛІ: САЦЫЯЛЬНЫ АСПЕКТ

ФАРМІРАВАННЕ АСНОЎ ГЕНДЭРНАЙ КУЛЬТУРЫ Ў ДАШКОЛЬНЫМ УЗРОСЦЕ

Таццяна ШАЎЛЮК

Поспех у выхаванні і навучанні ў значнай ступені залежыць ад таго, як дасканала наладжана педагагічнае ўзаемадзеянне, наколькі разнастайныя яго функцыі. Выхавальнік для дзіцяці — і носьбіт пэўнай інфармацыі, і чалавек, які аказвае пэўны ўплыў, і арганізатар, кіраўнік дзейнасці, і прыклад жаночых (калі педагог мужчына — мужчынскіх) паводзін. Сёння надзвычай актуальным з'яўляецца фарміраванне асноў гендэрнай культуры.

ГЕНДЭРНАЯ ідэнтычнасць фарміруецца ў дзяцей ва ўзросце 5—7 гадоў, а ў далейшым ідзе яе развіццё і змястоўнае насычэнне праз вопыт і практыку. Часам дарослыя недаацэньваюць важнасць дашкольнага перыяду для іх псіхасексуальнага развіцця. Сям'я з'яўляецца першай сферай поларолевай сацыялізацыі.

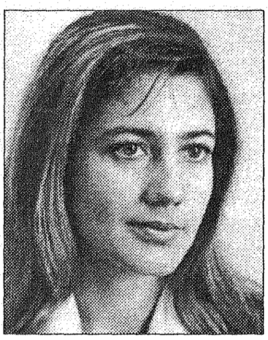

Таццяна Станіславаўна ШАЎЛЮК, выкладчык, магістр адукацыі.

Закончыла факультэт дашкольнага выхавання БДПУ імя М. Танка (1996 г.), бакалаўрыят (1996 г.), магістратуру (1997 г.). Кола навуковага пошуку — гендэрная псіхалогія. Працуе над дысертацыяй на званне кандыдата псіхалагічных навук.

Гендэр — сацыяльны пол, адрозненні паміж мужчынамі і жанчынамі, якія залежаць не ад біялагічных, а ад сацыяльных умоў (грамадскі падзел працы, спецыфічныя сацыяльныя функцыі, культурныя стэрэатыпы і г. д.). Гендэр — гэта сацыяльнае вымярэнне полу, сацыякультурны феномен, які вызначае, што такое быць мужчынам ці жанчынай у тым або іншым грамадстве.

Першасная полавая ідэнтычнасць, ці усведамленне сваёй полавай прыналежнасці, фарміруецца ў дзіцяці ўжо ў 1,5 года. З узростам аб'ём і змест гэтай ідэнтычнасці мяняецца. Двухгадовае дзіця ведае свой пол, але не ўмее абгрунтаваць гэтую прыналежнасць. У 3—4 гады яно ўсведамляе розніцу полу, але асацыіруе са знешнімі прыкметамі (з аддзеннем). У 6—7 гадоў канчаткова ўсведамляе незваротнасць полавай прыналежнасці, прычым гэта супадае з узмацненнем полавай дыферэнцыроўкі паводзін. І хлопчыкі, і дзяўчынкі перавагу аддаюць аднаполым кампаніям.

У апошні час назіраецца трывожная тэндэнцыя — хлопчыкі ў ходзе тыповага фемінізаванага выхавання пераходзяць з адных «жаночых рук» у іншыя (маці — выхавальніца — настаўніца). Колькі б ні чуў хлопчык, якім павінен расці мужчына, ён выхоўваецца перш за ўсё як «зручны ва ўзаемадзеянні» для жанчын.

Неабходна правільна арганізаваць працэс выхавання ў дашкольнай установе, каб спрыяльныя ўмовы дапамагалі ўдала і мэтанакіравана фарміраваць міжасабовыя зносіны рознаполых дзяцей і засваенне імі гендэрнай культуры.

Для рэалізацыі пастаўленай задачы можна выкарыстоўваць наступныя формы, прыёмы і метады выхаваўчай работы:

✓ ***Узаемадзеянне з сям'ёй:***

- *бацькоўскі універсітэт (азнаямленне бацькоў з асновамі гендэрнай культуры, гутаркі па дадзенай тэматыцы: «Сям'я — галоўны выхавальнік маральна-полавых паводзін», «Гендэрныя стэрэатыпы», «Як весці гутарку з дзіцем аб асаблівасцях полу?»;*
- *тэматычныя бацькоўскія сходы з запрашэннем спецыялістаў.*

✓ ***Работа псіхолага дашкольнай установы:***

- *індывідуальныя і групавыя кансультацыі псіхолага па пытаннях гендэрнай сацыялізацыі і культуры.*

✓ ***Агульнасадавыя мерапрыемствы:***

- *мама — пачатак усіх пачаткаў;*
- *пасвячэнне ў рыцары;*
- *калі б я быў дзяўчынкай і інш.*

Для аптымізацыі зносін хлопчыкаў і дзяўчынак можна выкарыстоўваць:

- *сюжэтныя карцінкі, дзе адлюстраваны розныя ўзаемаадносіны хлопчыкаў і дзяўчынак. Выхавальнік заахвочвае дзяцей выказаць свае адносіны да падзей, ацаніць паводзіны персанажаў;*
- *рашэнне праблемных маральных сітуацый з дзецьмі (учынкі хлопчыкаў у адносінах да дзяўчынак і наадварот). Гэта спрыяе таму, што правілы, якія рэгулююць адносіны паміж дзецьмі, дзеянні самога дзіцяці становяцца аб'ектам непасрэднай увагі. Пры гэтым дзіця імкнецца знайсці рашэнне ў пэўнай сітуацыі. Неабходна, каб дзеці знаходзілі правільнае рашэнне і маглі патлумачыць яго выбар;*
- *эфектыўным метадам з'яўляецца этычная гутарка (падбіраюцца сюжэты, дзе паказаны ўзаемаадносіны хлопчыкаў і дзяўчынак, розныя ўчынкі дзяцей);*
- *сюжэтныя гульні з ролямі, якія ўлічваюць інтарэсы і хлопчыкаў, і дзяўчынак;*
- *лялечны тэатр. Ён дае магчымасць выхавальніку данесці да дзяцей этычныя каштоўнасці ўзаемаадносін паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі. Дзеці не толькі ацэньваюць паводзіны персанажаў, а і ўяўляюць сябе на іх месцы.*

Такім чынам, задачы поларолевага выхавання рашаюцца на аснове мэтазгоднага выбару метадаў і прыёмаў, іх удалага спалучэння.

Выхавальнікі і бацькі павінны заахвочваць дзяцей засвойваць усё лепшае з абедзвюх гендэрных роляў. Незалежнасць, упэўненасць, клопат і тактоўнасць — каштоўныя і карысныя рысы для ўсіх людзей, а не толькі для хлопчыкаў ці для дзяўчынак.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ